

Tillæg til „Vore Kirkegaarde“.

Deltagerne i Rundturen i Odense d. 17. Juni, fotograferet ved Fredens Kirke.

Paa Billedet ses i første Række bl. a.: 1. Folketingsmand P. Kammersgaard. 2. Provst Simon Hansen. 3. Pastor Hansen. 4. Kirkegaardsgartner J. Gravesen. 5. Kirkegaardsgartner C. Nielsen. 6. Inspektør R. Rasmussen. 7. Kirkegaardsgartner J. Blomberg.

FORENINGEN FOR KIRKEGAARDSKULTUR

Meddelelser

angaaende Møderne den 17. Juni 1929.

1. Bestyrelsesmødet.

I Henhold til Beslutning paa Bestyrelsesmøde den 27. April 1929 afholdt Bestyrelsen Møde i Fyns Forsamlingshus Mandag den 17. Juni Kl. 9. Man gennemgik her Dagsordenen for Generalforsamlingen og vedtog bl. a. at anmode følgende Herrer om at tiltræde Bestyrelsen, nemlig Folketingsmand *Larsen-Badse*, Folketingsmand *Carlsen-Skjødt* og Arkitekt *Holger Jacobsen*, dersom Bestyrelsens Lovforslag gaar igennem. Af disse Herrer havde de to sidstnævnte paa Forhaand givet Tilsagn. Man enedes desuden om at vælge Folketingsmand *P. Kammersgaard* til Formand, da Provst *S. Hansen* ikke længere saa sig i Stand til at fungere. Man havde forhandlet med flere gejstlige om at indtræde i Bestyrelsen, men havde endnu intet Tilsagn faaet herom. Foruden nogle mindre Sager, som behandlede, besluttedes det at indskrænke nogle af V. K.s Hefter til 8 Sider og at foreslaa, at næste Aars Generalforsamling afholdtes i Haderslev Stift.

2. Udflugten til Kirkegaarde og Anlæg.

Efter Indbydelse fra Odense Byraads Kirkegaardsudvalg mødte der op imod et halvt Hundrede Medlemmer Kl. 1 ved Fyns Forsamlingshus, hvor 2 store Turistbiler holdt parat til at føre Deltagerne i Rundturen til nogle af Byens Seværdigheder. Udvalgets Næstformand, Hr. Lærer *Alkjærsgig*, bad i Borgmesterens Fraværelse Deltagerne tage Plads, og herfra gik det da til Fredens Kirkegaard. Her modtoges Selskabet af Pastor Hansen og Graver Petersen, der henholdsvis foreviste Kirken og Kirkegaarden, og særligt

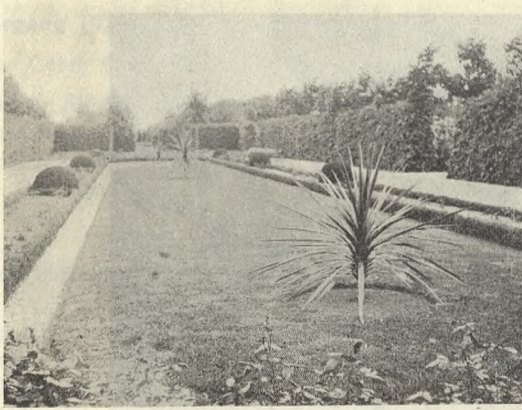
blev sidstnævntes ret enestaaende økonomiske Administration forklaret. Kirkegaarden er planlagt af Havearkitekt *P. Wad* og anlagt af den nuværende Graver; den giver et overmaade tiltalende og smukt Billede, saavel hvad Anlæg som Vedligeholdelse angaar.

Fra denne Kirkegaard gik saa Turen videre til Assistens Kirkegaard, hvor Graver *Andersen* overtog Førerskabet, og hvor man med megen Interesse besaa de smukke Pallissadehække af Lind, Krigergraven, den højmoderne Indgangsport, Mausolæet m. m. Under Ledelse af Kommuncgartner *L. Nebel* spadserede Selskabet derefter gennem Ansgar-Anlægget, Munke Mose og Klosterhaverne til Læseforeningens Have, hvor flere Medlemmer indtraf, og hvor et langt og veldækket, blomstersmykket Kaffebord allerede havde ventet noget paa Deltagerne. Her bød Lærer *Alkjærsgig* Velkommen, Provst *Simon Hansen* takkede Byen for den smukke Modtagelse, mens Folketingsmand *Carlsen-Skjødt* talte for „Byen med de smukke Anlæg“.

I al Hast maatte Kaffen indtages, og noget forsinket ankom Selskabet derefter til Fyns Forsamlingshus, hvor Generalforsamlingen skulde afholdes.

3. Generalforsamlingen.

I Henhold til Indvarsling i V. K. Nr. 2 og 3 afholdtes Foreningens 8. ordinære Generalforsamling Kl. 3 $\frac{1}{2}$ i Fyns Forsamlingshus, men da den Del af Foreningens Medlemmer, som havde deltaget i Udflugten, var bleven betydelig forsinket, bad Formanden de fremmødte om Undskyldning herfor. Der var mødt ca. 50 Medlemmer. Derefter foretoges der Valg af Dirigent, og Anlægsgartner *Valdemar Hansen*, som ogsaa dirigerede den forrige Generalforsamling, valgtes enstemmigt hertil. Dirigenten konstaterede Generalforsamlingens lovlige Indvarsling, indkaldte eventuelle Fuldmagter (hvoraf forefandtes en) og bad Medlemmerne saglig drøfte de foreliggende Sager. Folketingsmand *Kammersgaard* aflagde derefter følgende

Parti fra Fredens Kirkegaard, Odense.

Beretning om Foreningens Drift fra November 1927 til April 1929.

I Henhold til den Ændring i Lovene, som vedtoges paa den sidst afholdte Generalforsamling, November 1927, har der ikke været afholdt nogen Generalforsamling i Aaret 1928, og Tiden for Generalforsamlinger er henlagt til Juni Maaned. Af denne Aarsag bliver der ved denne Lejlighed at aflægge Beretning for 1 Aar og 5 Maaneder, nemlig for Tidsrummet fra 1. November 1927 til 1. April 1929, hvilket da herved sker:

Foreningen har kunnet glæde sig ved fortsat god Tilslutning af nye Medlemmer, og der er, saavel hvad Medlemstallet angaar, som hvad angaar Foreningens øvrige Virksomhed, en god Fremgang at notere. Imidlertid er denne Fremgang ikke skabt gratis, og Foreningen har sat sig i ret store Udgifter ved Agitation og Igangsættelse af de for fortsat Trivsel saa betydende Virksomheder, saasom Tidsskriftet, der nu udkommer med 9 Numre om Aaret, og som i vide Kredse har været med til at bringe Bud om Foreningen. Der hviler derfor for Tiden en Gæld paa Foreningen, som det maa være Maalet at faa bragt ud af Verden, og Bestyrelsen har bl. a. tænkt sig dette gjort ved en mindre Kontingentforhøjelse, hvad allerede nogle Medlemmer foreslog i 1927. I Betragtning af, at Medlemmerne i flere Aar ikke har faaet andet for Kontingent end en aarlig Generalforsamling, - at vi derefter leverede dem 2 Tidsskrift-Hefter, senere gik over til 6 og nu leverer 9 Hefter for de samme Penge, maa man sige, at der er ydet langt mere, end der efter Kontingentet berettiges til, og skal dette fortsat finde Sted, vil en Kontingentforhøjelse være nødvendig.

Til Oplysning om de faktiske Forhold skal der meddeles følgende Tal:

Antallet af Medlemmer:

	Novbr. 1927	April 1928	April 1929
A. Menighedsr. og Kirkegaardsb.	90	98	101
B. Foreninger, Selskaber, Institutioner etc.	12	15	15
C. Personl. Medl. i Danmark	229	238	253
D. Medlemmer i Udlandet	12	18	23
	343	368	390

Det ses heraf, at Medlemstallet har været stærkest stigende for de personlige Medlemmers Ved-

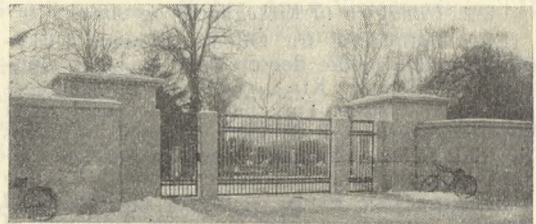
kommende og mindre for Menighedsraad og Kirkegaardsbestyrelser. Dette hænger ikke sammen med en ringere Interesse for Sagen hos disse sidste, men det kommer deraf, at Menighedsraad, der indmeldes samlet, betaler mindst 3 Kroner mere end enkelte Personer, og det vil kunne ses af Fortegnelsen over nye Medlemmer, at disse for en meget væsentlig Del er Kirkeværgere og Menighedsraadsformænd, hvorved altsaa Menighedsraadene i Virkeligheden er langt stærkere repræsenteret indenfor Foreningen, end Tallet for disse angiver. Iøvrigt er det en Erfaring, som ogsaa er gjort, at Menighedsraadene kun er Medlem, saalænge de har særlig Nytte af Foreningen, d. v. s. naar de har en Sag om Udvidelse, Regulering eller Nyanlæg af Kirkegaarde paa Dagsordenen, hvorimod de straks sparer Kontingentet, naar denne Sag er bragt i Orden. Det gælder heldigvis ikke for alle Menighedsraads Vedkommende; men det gælder for manges, - der skal da herfra rettes en Opfordring til Menighedsraadene om fortsat at støtte Foreningen. Kun ved et stort Medlemtal, ogsaa af Menighedsraad, bliver det muligt at løfte de Opgaver, der ligger for, og kun derigennem er det muligt for Foreningen at være til Gavn for Menighedsraadene i deres Arbejde. Og det maa erindres om, at Kirkegaardsarbejdet er ikke afsluttet, fordi en Kirkegaard bliver indviet eller et Kort udfærdiget. Den daglige Drift præger den, og skal Kirkegaarden blive det smukke og godt indrettede Hvilested for vore Døde, som vi alle ønsker det, maa der bestandig arbejdes derpaa, - og gennem Foreningen her vil man Tid efter anden kunne faa gode Vink og Vejledning i saa Henseende.

Kontoret har i det forløbne Tidsrum modtaget en hel Del Korrespondance, som er besvaret, ligesom der fra dette er udsendt Cirkulærer med Opfordring til Indmeldelse etc. Vi har den Praksis, at vi holder os underrettet gennem Aviser etc. om, hvor der tales om Udvidelse, Regulering etc. af Kirkegaarde og straks sender en Opfordring til de paagældende Autoriteter, dels gaende ud paa, at de bør indmelde sig, dels med Oplysning om den Assistance, vort Tidsskrift, vore Smaaskrifter m. v. kan give dem, og det er væsentligst ad denne Vej, vort Medlemsskab gaar i Vejret.

Der er i den forløbne Periode modtaget og afsendt følgende Antal Postforsendelser:

	1926-27	Nov. 1927-Apr. 1928	1. Apr. 1928-31. Marts 1929
Modtaget	593	370	917
Afsendt	2080	1743	2176

Ogsaa her er der en betydelig Stigning, ikke mindst for Antallet af de indkomne Breve, der er forøget med ca. 33 pCt., hvilket beviser den større Interesse for Foreningen, samtidigt med at

Indgangsparti til Assistens Kirkegaard, Odense.

**BORNHOLMSKE
FLISER TIL
VILLHAVER**
GULE — BRUNE — RØDE

»Sløb ikke Havens Grus
ind i dit Huse.»

Bornholmske Fliser
paa Havegangene forhin-
drer Ukrudt, Ælte og Støv.
Hovedforhandler for Kø-
benhavn og Sjælland:
V. MEYER,
Niels Juelsgade 9,
København K. Tlf. 6096.

1/2 HASLE Klinker og
Chamottestensfabrik Kbhvn
Telf: Central 254.

det naturligvis har forøget Sekretærens Arbejde. I dette Tal er ikke medregnet de Forsendelser (Optrækninger etc.), som Kassereren modtager og afsender.

Af den *Bogsamling* om Kirkegaardsforhold, som er grundlagt ved Gaver, Bytte, Køb etc., og som bestaar af knapt et halvt hundrede Værker, har der været udlaant 9 Bøger. En Fortegnelse har været offentliggjort i „Vore Kirkegaarde“.

Efter Ændringen angaaende *Konsulentvirksomheden*, gaende ud paa, at de, der ønsker Assistance, selv skal vælge, hvem de ønsker, har der ikke fra Foreningens Side været anvist nogen saadan Hjælp. Man har udleveret Foreningens Liste over Medarbejdere, hvorefter de paagældende selv har maattet rette Henvendelse til de vedkommende for selv at træffe Aftale med dem. Foreningen har saaledes ingen Andel i, hvem der er benyttet og har i de fleste Tilfælde ikke engang Kendskab til, naar en Kirkegaardsbestyrelse har enterret med en af Medarbejderne ved Konsulentvirksomheden.

Hvad angaar den *Kritik*, der har været rettet imod denne Side af Foreningens Virksomhed, da kan man ikke nægte, at der er visse Ting, der kunde være anderledes; men i det store og hele maa man sige, at Kritiken har skudt over Maalet,

og at den nuværende Ordning maa ses paa Baggrund af den ensidige Virksomhed, der udfoldtes før 1926, og som dengang var Genstand for endnu mere Kritik, og, som det forekommer, med mere Ret. Bestyrelsen er imidlertid villig til en Drøftelse af saadanne Ændringer i denne Del af Foreningens Virksomhed, som man maatte ønske, og den skal i et og alt loyalt gennemføre, hvad Generalforsamlingen maatte træffe Bestemmelse om. Man nærer ingensomhelst særlige Ønsker om at faa Bestyrelsens Interesser fremmet paa Bekostning af de menige Medlemmers.

Der har i den forløbne Tid været afholdt en Række *Møder* saavel indenfor Bestyrelsen og den øvrige Ledelse som ude i Landet. Der har saaledes ialt været afholdt 1 Generalforsamling, 3 Bestyrelsesmøder og 10 Udvalgs møder. Af Sager, der har været behandlet paa disse, skal anføres:

1. *Ligbrændingssagen*. Ved at afholde Møde om dette Spørgsmaal med Dansk Ligbrændingsforening har det udelukkende været Formaalet at faa udsendt et Hefte af „Vore Kirkegaarde“ om denne Sag og at faa den nævnte Forening til at yde sin Medvirken. Dette skete ogsaa, og Medlemmerne vil have set det statelige Hefte om dette Spørgsmaal. Men der skal fra dette Sted paa det bestemteste hævdes, at Foreningen som saadan ikke har taget Standpunkt for Fremme af Ligbrændingssagen, og at den ikke ønsker at agitere for dette Spørgsmaal paa det nærværende Tidspunkt. Man har ønsket at belyse Spørgsmaalet rent praktisk, da det har sin store Betydning at kende til Sagen, eftersom denne Sag Dag for Dag vinder mere og mere Indpas; men vi har ikke (som det fra en enkelt Side har heddet som Motivering for en Udmeldelse) villet agitere for „hedenske Begravelsesformer“. Vi benytter Lejligheden til at takke „Dansk Ligbrændingsforening“ for den Støtte, vi modtog.

2. *Inspektørstillingen paa Holmens Kirkegaard*. Angaaende dette Emne holdtes der nogle Møder med interesserede Foreninger, og der gjordes sammen med disse et betydeligt Arbejde ved Henvendelser i Marineministeriet m. fl. Steder uden noget Resultat. Vi havde den Glæde, at Pressen tog sig af Sagen og stod paa Foreningens Side; men det hjalp ikke. Tilfældet paa Holmens Kirkegaard fik desværre flere Efterfølgere, saa man knapt kunde følge med, og i hvert Fald ganske overrumpledtes af det sidste (Frederiksberg). Foreningens Arbejde for at skaffe en kirkegaardskyn- dig Gartner Stillingen paa Holmens Kirkegaard hænger nøje sammen med Foreningens Arbejde for en bedre Kirkegaardskultur i det hele taget, idet (som det allerede er fremhævet) den daglige Drift er ikke mindre vigtig end den grundlæggende Ide. Foreningen agter ogsaa fremtidigt at beskæftige sig med saadanne Emner; men da der i Forvejen eksisterer en Forening for Gravere og Kirkegaardsinspektører, finder man det rimeligt, om denne Forening i Fremtiden tager Initiativet. Vor Forenings Optræden i den nævnte Sag har nemlig foranlediget en Misforstaaelse paa et bestemt, betydende Sted, idet man der har anlagt den Betragtning, at Foreningen var en Funktionærforening, og derefter har taget visse beklagelige Forholdsregler, hvilket vi senere skal omtale.

3. *Udvalg for Skønssager* har holdt sit første Møde og behandlet en Honorarsag. Erfaringerne

fra dette Møde har givet sig Udslag i en af de Lovændringer, som siden skal drøftes.

4. Forholdet til *Kirkeministeriet*. Virksomheden ved Holmens Kirkegaard og Drøftelsen af Ligbrændingspørgsmaalet har gjort, at Kirkeministeriet har ændret sin Stilling til Foreningen og ikke mere agter at støtte den med Pengebidrag. Denne Afgørelse, der er truffen af Bruun-Rasmussen, har vi Lov at haabe, vil kunne ændres af en følgende Minister. Paa samme Tid, som Bruun-Rasmussen har frataget Foreningen sit Tilskud, har Landbrugministeren fordoblet sit, og omend dette ikke opvejer det tabte, er der dog deri et Bevis for, at det ikke er alle Autoriteter, der ser paa samme Maade paa Spørgsmaalet. Det kan tilføjes, at Medlemmer af Finansudvalget har givet Tilsgagn i denne Retning for Fremtiden.

5. Som det omtaltes paa den forrige Generalforsamling, havde Foreningen i sin Tid haft *Den kongelige Anordning* til „uofficielt Gennemsyn“, og man gjorde nogle faa Bemærkninger dertil. Nogle af dem kom med i Anordningen, andre ikke. Selv om Anordningen langt fra kan kaldes tilfredsstillende, betyder den dog i visse Henseender et Fremskridt. Der er imidlertid maaske snart en Mulighed for at faa en væsentlig Ændring af Kirkegaardsforholdene gennemført ad politisk Vej; men i Øjeblikket er det ikke muligt at se, hvorledes denne Situation vil udvikle sig.

Af Tidsskriftet „Vore Kirkegaarde“ er udsendt 9 Hefter i 1928 og 2 i 1929. Ved den Ordning, at disse 11 Hefter er nummereret i Fortsættelse af hinanden, er vi kommen ind derpaa, at Tidsskriftet har samme Regnskabsaar som Foreningen. Om Tidsskriftet vil iøvrigt Redaktøren siden berette nærmere.

Som Særtryk af Tidsskriftet er der udsendt en Række *Smaaskrifter* og forberedt endnu flere. Der er i 1928 udsendt:

- Nr. 1: Den kongelige Anordning.
- „ 2: Ligbrændingens Lovregler.
- „ 3: Vedtægt for Landsbykirkegaarde.

Denne sidste Vedtægt er et Resultat af et Udvalgsarbejde. I 1929 er udsendt:

- Nr. 4: Vejledning i Kortlægning og Protokollering.

Disse *Smaaskrifter*, der er betalt med de allerede solgte Eksemplarer, og hvoraf der stadig sælges en Del, synes at falde i god Jord ved deres praktiske Format, deres Indhold af praktisk Værdi og deres Billighed. Det synes nærliggende, at Kirkeministeriet skulde udsende Skrifter af lignende Art, og da det kun tildels har gjort dette, nemlig ved den første Udsendelse af Anordning etc., burde den formentlig støtte en Forening, som tager sig en Opgave paa, der rettelig hører hjemme i Ministeriet.

Der er i den forløbne Tid afholdt en Del *Agitationsmøder* ude i Landet. Sekretæren blev saaledes anmodet om at tale ved et Møde for Menighedsraadsforeningen i Ribe Amt, der afholdtes i Varde, ligesom han har holdt to Foredrag for arbejdsløse Gartnere paa Teknologisk Institut og et for Gartnerelever paa Landbohøjskolen. Disse Foredrag var ledsaget af Lysbilleder, af hvilke Foreningen nu har et udmærket Materiale, hvad bl. a. de, der har Lejlighed til at overvære Foredraget i Aften, vil kunne konstatere. Endvidere

har Inspektør R. Rasmussen talt ved et Møde i Vejle.

Af *Kirkegaardsprotokollen* er der i den Tid, Foreningen har besiddet den, fra Kontoret solgt 138 Eksemplarer til en Pris af 35 Kr. pr. Stk. og 65 Kr. pr. Par. Paa den første Halvdel af dette Antal var der en lille Fortjeneste til Foreningen, hvorfor vi ogsaa nedsatte Prisen med 5 Kr. fra 1. April 1929. Prisen er nu Kr. 30 pr. Stk. og Kr. 55 pr. Par, hvortil der yderligere gives 10 pCt. Rabat til Medlemmer af denne Forening. Tages dette i Betragtning, og erindres det ligeledes, at der ogsaa ofte skal gives Rabat til Boghandlere, kan Prisen vanskeligt komme endnu længere ned. Foreningen tjener i Øjeblikket kun en Bagatel pr. Protokol og har desuden Arbejdet med at reklamere for den, forsende den, indkøbe den etc., etc. I Forhold til andre kirkelige Protokoller er den billig.

Der er nu solgt 620 Protokoller af denne Type, og det er sandsynligt, at den stadigt vil vinde større og større Udbredelse, især naar Foreningen har den til Forhandling.

I *Udvalg for Skønssager* har Direktør A. Berg ønsket sig fritaget, og Arkitekt *Finsen* er rejst til Island. Dette Udvalg er da i Henhold til Bemyndigelsen i § 6, 4 suppleret med Overgraver *Pedersen* i Roskilde og Arkitekt C. E. *Bauditz*, København.

Ved *Direktor Bergs Jubilæum* sendte Foreningen en Blomsterdekoration.

Foreningen har ansøgt en Del Institutioner om Støtte, men faaet Afslag. Den deltog med Formanden og Sekretæren i *Ligbrændingskongressen* i September (København). Derimod maatte man beklage ikke at kunne sende en Repræsentant til saavel „*Reichsausschuss für Friedhof und Denkmahl*“ og „*Deutsche Gesellschaft für Gartenkunst*“s Aarsmøder, henholdsvis Berlin og Bremen, hvortil man begge Steder var indbudt. Sammen med *Danmarks Naturfredningsforening* har man rettet en Henstilling til Assens Menighedsraad om at tage de to Foreninger med paa Raad i en Sag om en Kirkegaardsalle. Der er intet yderligere hørt i Sagen.

Fra en interesseret fik Foreningen en Henvendelse om at tage sig af Forholdene paa *Pedersborg Kirkegaard* ved Sorø, og efter at have besigtiget den sendte man en Skrivelse derom til Stiftslandsbykirkerne i Roskilde. Siden er der ikke hørt om noget i Sagen.

Af de modtagne Penge fra *Landbrugslotteriet* er der i Henhold til Bestemmelsen om Pengenes Brug bevilget et Beløb til et Menighedsraad, som har søgt derom, ligesom der er brugt nogle af Pengene til Agitation for Plantning paa Kirkegaarde.

Endelig har Sekretæren efter Opfordring fra Kristelig Lytterforening udarbejdet et *Radioforedrag*; men dette blev ikke antaget.

Foreningen har deltaget i flere *Udstillinger* i „Forum“ sammen med Tidsskriftet *Havekunst*, og man har der hvervet nogle nye Medlemmer samt solgt nogle Skrifter.

Der skal herfra rettes en hjertelig Tak til *Borgmesteren i Odense*, dels fordi Byraadets Kirkegaardsudvalg nyligt har indmeldt sig i vor Forening og derved har givet et godt Eksempel for andre Fynske Kirkegaardsbestyrelser, og dels fordi man med saa stor Gæstfrihed og Imødekommen-

(Fortsættes).